

Abeceda

česká abeceda - 42 písmen:

a, á, b, c, č, d, d', e, é, ě, f, g, h, ch, i, í, j, k, l, m, n, ř, o, ó, p, q, r, ř, s, š, t, t', u, ú, ū, v, w, x, y, ý, z, ž.

Hlásky

zvuk lidské řeči, ze které se skládá slovo

Dělíme samohlásky a souhlásky

samohlásky: dlouhé **á, é, í, ý, ó, ū, ú**

krátké **a, e, i, y, o, u**

dvojhálska ou

souhlásky: tvrdé **h, ch, k, r, d, t, n**

měkké **ž, š, č, ř, c, j, ď, ĭ, ň**,

obojetné **b, f, l, m, p, s, v, z**

slabika: seskupení souhlásek a samohlásek

tvrdé souhlásky: píšeme **y**
hy, chy, ky, ry, dy, ty, ny

v citoslovci píšeme: chichi, kikiriký

měkké souhlásky: píšeme **i**

ži, ši, či, ři, ci, ji, di, ti, ni,

obojetné píšeme **y** nebo **i**

Samohláska u, ú, ū

Kdy píšeme **Ú**:

u s čárkou píšeme vždy **na začátku slova**:

účast, úkol

některá slova cizího původu

skútr (motorka), túra (výlet), léčebná kúra (ošetření), manikúru (péče o ruce), pedikúru (péče o nohy), túje (strom), ocún (květina), múza (víla), iglú, ragú (jídlo)

ve většině citoslovci: vrkú, hú, cukrú, bú

po předponách: účast - zúčastnit, útočit - zaútočit, úrodný -neúrodný

po prvních částech složenin: trojúhelník, provoúhlý

Kdy píšeme **Ů**:

uprostřed domácích slov: slůně, dům

na konci slov (pokud nejde o citoslovce): domů, kůlů

v koncovkách pádů podstatných jmen: drátům, komárům

Spodoba hlásek

Přizpůsobení výslovnosti jedné nebo více hlásek výslovnosti hlásek okolních.
Spodoba znělosti - znělé se přizpůsobují neznělým a naopak.

slyšíme **P** píšeme **B**: dub - duby
Slovo si řekneme ve tvaru, kde hlásku poznáme.

d - t - kost - kosti, zahrádka- zahrádek
d' - t' - chuť - chutě, zed' - zdi
h - ch - buchta - buchet, druh - druhy
p - b - hřib - hřiby, slupka - slupek
s - z - mráz - mrazu, prales - pralesy
š - ž - šiška - šišek, nůž - nože
v - f - houf - houfy, polévka - polévek

Stavba slova

KOŘEN - je část slova, která je stejná u všech slov svým významem příbuzných

PŘEDPONA - je ta část slova, která je připojena před kořen a mění význam slova

PŘÍPONA - je ta část slova, která je připojena za kořen a mění význam slova

KONCOVKA - je ta část slova, která se v jeho různých tvarech mění

předpona + kořen **vý** + let, pře + let, do + let

kořen + přípona **les** + **ník**

kořen + koncovka **holub** + a

předpona + kořen + přípona **vy** + **mysl** + et

předpona + kořen + koncovka **po** + **břež** + í

Obojetné souhlásky: b, f, l, m, p, s, v, z

Po těchto písmenech píšeme někdy i/í, jindy y/y.

Určíme ve které části i je.

V předponě **vy/vý** píšeme y/y.

V kořenu slova píšeme v naprosté většině i/í, jen ve vyjmenovaných slovech a slovech s nimi příbuzných píšeme y/y.

V příponách píšeme i/y s výjimkou s y v příponě slov vyjmenovaných - brzy...

Vyjmenovaná slova

Jsou to domácí (výjimečně i zdomácnělá: lyže) slova, **v jejichž kořenech** (výjimečně i v příponě: brzy, slepýš, kopyto) se píše po tzv. (pravopisně) obojetných souhláskách y/y. Toto y/y píšeme rovněž **ve slovech odvozených nebo příbuzných**.

Osobní a zeměpisná jména se pravopisným pravidlům nemusejí vždy podřizovat, proto se v souladu s tradicí lze setkat se jmény Mlynář i Mlinář, Syrovátka i Sirovátka, Zima i Zyma apod.

B: být (bych, bys, by, bychom, byste, abych, abys, aby, ..., kdybych, kdybys, kdyby, ..., bytí, živobytí, bývat, bývalý, byt, bytná, bytový, bytelný, bytost, bydlit, bydliště, obydlí, bydlo (tj. příbytek, živobytí), dobýt, dobyvatel, dobytek, dobytče, dobytkářství, nabýt, nabývat, nábytek, obývat, obyvatel, obyvatelstvo, odbýt, odbyt, neodbytný, pozbýt, přebýt, přebývat, přebytek, přibýt, přibývat, příbytek, ubýt, ubývat, úbytek, zbzývat, zbytek, zabývat se), obyčej (obyčejný), bystrý (bystře, bystrost, bystřina, Bystřice), bylina (býlí, býložravec, černobýl, zlatobýl), kobyla (kobylka, Kobylisy), býk (býček, býčí, býkovec), babyka; Bydžov, Přibyslav, Bylany, Hrabyně; Zbyněk.

F: Po f se v základech domácích slov y/y nepíše, proto vyjmenovaná slova na f v češtině nemáme. V některých učebnicích a přehledech vyjmenovaných slov bývá uvedeno přejaté slovo fyzika, popř. i chlorofyl, stafylokok a složeniny s fyto-. Obojetnost f se nevztahuje pouze k základům slov domácích, ale projevuje se např. v koncovkách (grafy, žirafy x v kafi).

L: slyšet (slyšitelný, slýchat, nedoslýchavý), mlýn (mlynář, mlýnice), blýskat se (blýsknout se, zablýsknout se, blýskavice, blýskavý, blyštět se), polykat (zalykat se), vzlykat (vzlyknout, vzlyk, vzlykot), plynout (uplynout, rozplynout se, rozplývat se, splynout, splývat, oplývat, vyplývat, plynulý, plyn, plynny, plynárna, plynometr, plynolem), plýtvat, lysý (lysina, lyska, Lysá, Lysolaje), lýtko, lýko (lýčí, lýčený(tj. lýkový), lýkovec, lýkožrout), lyže (lyžovat, lyžař), pelyněk, plyš, slynot, plytký, vlys (vlýsek, vlysový); Volyně.

M: my (zájmeno 1. os. mn. č.), mýt (mycí, myčka, umýt, umývat, umývadlo i umyvadlo, umývárna i umyvárna, pomyje, mýval, mýdlo, mydlit, mydlař, mydlina), myslit i myslet (mysl, myšlenka, pomyslit, pomyslet, pomýšlet, přemýšlet, vymyslit i vymyslet, vymýšlet, výmysl, úmysl, usmyslit si i usmyslet si, smýšlení, smyšlenka, smysl, smyslný, nesmyslný, průmysl, myslivec, myslivna, Nezamysl, Nezamyslice, Přemysl, mýlit se (mýlka, mylný, omyle, zmýlená), hmyz (hmyzí, hmyzožravec), myš (myší, myšina), hlemýžď, mýtit (mýtina, vymýtit, vymycovat), zamýkat (odmykat, nedomykat, vymykat se, výmyk, vymycovat), smýkat (smýk, smýčit, smyčec, smyčka, průsmyk), dmýchat (rozdmýchat, dmychadlo i dmýchadlo), chmýří, nachomýtnout se (ochomýtat se), mýto (mýtné, Mýto), mykat (mykaný), mys, sumýš; Litomyšl, Kamýk.

P: pýcha (pyšný, pyšnit se, zpychnout, pýchavka, pych, přepych, Přepychy), pytel (pytlivina, pytlák, pytlačit), pysk (pyskatý, ptakopysk, Solopysky), netopýr, slepýš, pyl (opylovat), kopyto (sudokopytník), klopýtat (klopýtnout), třpytit se (třpyt, třpytivý, třpytka), zptytovat (jazykozptyt, nevyzptytelný), pykat (odpykat), pýr (pýřavka), pýří, pýřit se (zapýřit se, pýřivý, čepýřit se), pyj; Chropyně, Pyšely, Sptyihňev.

S: syn (synovský, synovec, zlosyn), sytý (sytost, dosyta, nasytit, nenasytný), sýr (syreček, sýrař, sýrárna, syrovátka), syrový (syrovinka), syrý (tj. syrový), sychravý (Sychrov), usychat i usýchat (vysychat i vysýchat), sýkora (sýkořice), sýček, sysel, syčet (sykat, sykot), sypat (sypký, sýpka, sypek, nasypat, násyp, násypný, osypaný, vysypat, zasypat, zásyp); Bosyně.

V: vy (zájmeno 2. os. mn. č.), vykat, vysoký (vysočina, Vysocany, vyšší, výše, výška, výšina, povýšit, vyvýšit, vyvýšenina, zvýšit, převyšovat, Vyšehrad), výt (zavýt), výskat (výskot, zavýsknout), zvykat (zvyk, zlozvyk, zvyknout, zvyklost, navykat, navyknout, návyk, odvykat, odvyknout, obvyklý), žvýkat (žvýkací, přežvýkovat, přežvýkavec, žvýkačka), vydra (vydří, vydrovka, Povydří), výr (pták), vyžle, povyk (povykovat), výheň, cavyky, vyza; Vyškov, Výtoň. Předpona vy-/vý-, např. vyslechnout, vyvařit, výslech, výborný, výzkumný atd.

Z: brzy, jazyk (jazýček, jazykozptyt, jazykověda, dvojjazyčný, jazylka), nazývat (se) (vyzývat, vyzývavý, vzývat, ozývat se); Ruzyně.